

Kuopion kaupunki
Ympäristönsuojelupalvelut
ymparistonsuojelu@kuopio.fi

Viite Lausuntopyyntö 1.12.2023

Asia: Lausunto Kuopion luonnon monimuotoisuusohjelmasta (luonnos)

Kuopion kaupunki on pyytänyt Pohjois-Savon ELY -keskukselta lausuntoa Kuopion luonnon monimuotoisuusohjelmaluonnoksesta (LUMO-ohjelma). ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaa.

Kuopion luonnon monimuotoisuusohjelmassa on esitetty 7 tavoitetta ja tavoitteisiin liittyviä toimenpide-ehdotuksia, joilla luonnon monimuotoisuuden tilaa voidaan Kuopiossa parantaa. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat hyviä, selkeitä ja perusteltuja. Metsiensuojelun tavoitteeksi on asetettu 10 % Kuopion kaupungin omistamien metsien pinta-alasta. Tavoite on hyvä ja kannatettava ja vastaa osaltaan metsiensuojelun tarpeisiin Kuopiossa. Kaupungin maille on myös tarkoitus laatia luonnonsuojelusuunnitelma, jossa tarkastellaan luonnonarvoja mm. luontotyyppien ja lajien näkökulmasta. Suunnitelman laatiminen on tarpeen ottaen huomioon luontotyyppien ja lajien uhanalaistumiskehitys. Ohjelmassa on hyvin ja laajasti taustoitettu ohjelman kytkeytymistä kansainvälisiin sopimuksiin, EU-tason ja Suomen biodiversiteettistrategiaan sekä valtakunnallisiin uhanalaisuusarviointeihin. Paikallista näkökulmaa, mm. luonnon monimuotoisuuden nykytilan kuvausta, voisi ohjelmassa kuitenkin lisätä ja painottaa enemmän.

Kuopion kaupunki kartoittaa alueeltaan arvokkaat metsäkohteet (METSÖ), kohteet voivat olla mahdollisia suojelukohteita. Monimuotoisuusohjelmassa olisi hyvä mainita myös luonnon monimuotoisuuden suojeluun liittyvä valtakunnallinen HELMI -ohjelma. Kunnilla on mahdollista hakea avustusta HELMI -ohjelmasta luontokohteiden ennallistamiseen ja hoitoon.

Ohjelmaluonnoksessa on huomioitu hyvin ilmastonmuutoksen vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Lisäksi luonnoksessa on kuvattu hyvin luonnon monimuotoisuuden edistämisen merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Pyydämme huomioimaan, että LUMO-ohjelmaan kytkeytyy vahvasti vuonna 2021 valmistunut ja vuonna 2023 päivitetty Pohjois-Savon ilmastotiekartta, jonka yksi painopiste on "Yhteistyöllä ilmastoturvallisuutta ja luonnon monimuotoisuutta".

Ohjelmaluonnoksesta ei käy ilmi ohjelman aikajänne lukuun ottamatta sen alkua (vuosi 2024).

Luonnon monimuotoisuuden nykytila

Lumo-ohjelmassa on esitetty valtakunnallisten suojeluohjelmien, arvokkaiden maisema-alueiden, Natura-ohjelman ja luonnonsuojelualueiden pinta-alat Kuopiossa.

Natura-alueet olisi hyvä yksilöidä tarkemmin (nimi, pinta-ala, suojeluperuste, suojelun toteutustapa). Samoin luonnonsuojelualueista voisi kertoa jotain enemmän (suojeluperuste, virkistyskäyttö ym.) ainakin laajimpien tai merkittävimpien alueiden osalta (esim. Puijo). Suojeluvaraus- ja maisema-alueet on esitetty kartalla. Karttaan kannattaa lisätä mm. päätiet ja vedet, jotta kohteet on helpompi paikallistaa. Kaavojen suojeluvarausten pinta-ala suojelemattomien kohteiden osalta olisi hyvä pohjatieto.

Nykytilan kuvausta olisi hyvä täydentää uhanalaisen ja huomionarvoisen lajiston sekä direktiivilajien osalta. Kuopiossa on mm. useita arvokkaita kasviesiintymiä ml. luontodirektiivin lajit myyränporras, hajuheinä ja idänlelväsammal sekä vaateliasta lehtolajistoa.

Nykytilan kuvauksessa olisi hyvä esittää Kuopio sijainti suhteessa eliömaantieteelliseen aluejakoon ja tarkastella sijainnin vaikutusta eliölajiston esiintymiseen (mm. itäiset lajit). Kuopio sijaitsee Pohjois-Savon lehtokeskuksen ytimessä. Lehtokeskuksen sijainti ja laajuus kartalla havainnollistaisi asiaa.

Kuopion kansallinen kaupunkipuisto sijaitsee pääosin Natura -alueella Keski-Kallaveden saaristo. Kaupunkipuiston kytkeytyvyys ja merkitys luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta olisi hyvä huomioida ja esittää tarvittaessa toimenpiteitä tähän liittyen.

Toimenpide-ehdotukset

1. Kaupunkivihreän määrä kasvaa ja ekologiset verkostot ovat toimivia ja kattavia

Luonnonsuojelu- ja Natura-alueiden väliset alueet on hyvä ottaa mukaan viherverkostotarkasteluun, jotta alueet eivät jää asutuksen tai muun maankäytön puristukseen ja erillisiksi saarekkeiksi. Kuopiossa on vahva liito-oravakanta. Ekologisten verkostojen osalta kannattaa mainita liito-oravan liikkumismahdollisuuksien huomioiminen kaupunkirakenteessa.

Kaavojen ajantasaisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota. Osa kaavoista on varsin vanhoja, samoin kaavojen pohjana oleva luontotieto. Kaavat on syytä pitää ajan tasalla ja tarvittaessa päivittää ne luontokohteet huomioiden, jotta luontoarvot eivät alueilta häviä kaavoja toteutettaessa.

Kuopiossa on vielä jäljellä vanhoja kookkaita mäntyjä ja männiköitä. Kaavoituksessa ja muussa maankäytössä nämä kohteet on syytä huomioida hyvin. Vanhoilla puilla on myös maisemallista merkitystä.

2. Arvokkaat luontotyypit, uhanalaiset luontotyypit ja lajit säilyvät

Jotkut kunnat ovat kartoittaneet alueiltaan uhanalaisia luontotyyppejä. Onko tämä mahdollista myös Kuopiossa? Ainakin lehdot olisi hyvä kartoittaa, jotta voidaan arvioida lehtojen mahdollinen suojelutarve ja se, miten lehdot voidaan huomioida mm. kaavoituksessa, metsänhoidossa ja muussa maankäytössä. Lehdot ovat uhanalaisimpia luontotyyppejä ja ne ovat lajistoltaan arvokkaita.

Toimenpiteisiin olisi hyvä kirjata tavoitteita myös eliölajiston ja erityisesti uhanalaisen lajiston osalta (mm. lajikartoitukset, suojelutoimenpiteet, hoitotoimet, lajitiedon käsittely).

Löytyykö Kuopiosta lajia, jonka voisi nimetä Kuopion vastuulajiksi ja jonka säilymiseen kiinnitettäisiin erityistä huomiota? Esimerkiksi idänlehväsammalen Suomen esiintymistä suurin osa on Kuopiossa.

3. Vesialueiden tila on hyvä ja niiden luonto monipuolista

Hulevesien hallinnan osalta tulee huomioida, että hulevesirakenteet ovat maltillisia eikä niitä sijoiteta arvokkaiden luontokohteiden kohdalle.

5. Kaupungin metsät ovat monikäyttöisiä ja monimuotoisia

Metsien käytön osalta olisi hyvä selvittää jatkuvan kasvatuksen mahdollisuudet.

Pienvesien ympäristöissä on metsänhoidossa syytä säilyttää riittävän leveät puustoiset suojavyöhykkeet, jotta pienvedet säilyvät ekologisina kokonaisuuksina ja jotta niiden pienilmasto säilyy. Metsälaki, metsäsertifiointi ja metsänhoidon suositukset eivät tällä hetkellä suojaa pienvesiympäristöjä riittävästi.

Lopuksi

Pohjois-Savon ELY -keskus on mukana vuonna 2024 alkavassa, luontokatoa torjuvassa PriodiversityLIFE -hankkeessa. Hankkeessa laaditaan luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelma koko Pohjois-Savon alueelle. Toimintaohjelma laaditaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, ml alueen kunnat. Kuopioon nyt laadittavana oleva luonnon monimuotoisuusohjelma antaa hyvää pohjaa myös tälle suunnittelulle.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty. Asian on esitellyt luonnonsuojelun ylitarkastaja Anne Grönlund ja hyväksynyt alueidenkäytön ylitarkastaja Tapio Laaksonen.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen.

Tämä asiakirja POSELY/3627/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/3627/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Grönlund Anne 29.12.2023 08:10

Hyväksyjä Laaksonen Tapio 29.12.2023 08:23